

Той, хто сам собі господар, могутні-
ший за самого володаря світу.

Будда

Людина усвідомлює сама себе лише
в межових ситуаціях.

Карл Ясперс

Дивитися в корінь зла.

Крізь вікно лазнички, що на другому поверсі крихітного рожевого будиночка, який він винаймав ось уже майже три місяці на чарівній вуличці Сан-Франциско, Джонатан відзначав неухильне розростання конюшини по газону, машинально водячи електробритвою по щоках. Задрипана, під немилосердним липневим сонцем галявинка була, здавалося, готова капітулювати. «Клопіралід» не допоміг. Розбрикування цілого бідона на початку місяця виявилось безрезультатним. Треба одна за одною виполоти всі рослини, вирішив чоловік, доки електробритва з одноманітним дзумчанням пестила йому підборіддя. Джонатану так хотілося, щоб сад був якнайкраще доглянутим, адже завдяки розміщенню на південній стороні, за будинком, він є улюбленим місцем ігор у вихідні його доньки Клое, яка приїздить сюди двічі на місяць.

Завершуючи процес гоління, Джонатан переглядав електронні повідомлення на смартфоні. Запити клієнтів, рекламація, перенесений обід, щомісячний бухгалтерський звіт, комерційна пропозиція від телефонного оператора та кілька розсилок новин.

Обернувшись до дзеркала, він узяв пензлик і флакон із брунатним розчином. І делікатно змочив лосьйоном перші сиві волосини. У тридцять шість років важко сприймати такі прикмети часу.

Збиратися довелося квалливо, щоб не спізнитися на щоденну кавову здибанку на площі: одразу після відкриття невеличкого страхового агентства п'ять років тому троє партнерів щодня зустрічаються у кав'ярні на площі і, сівши на терасі, швиденько випивають по горнятку кави. Одним з партнерів була його колишня супутниця життя Анжела, їхнє недавнє розлучення ніяк не вплинуло на цей ритуал, який здавався непорушним.

Їхнє агентство було єдиним у місті, що спеціалізувалося на веденні справ дрібних місцевих крамарів. Після нелегкого початку агентство нарешті досягло рівноваги, тож партнери й асистентка могли отримувати щомісяця платню, нехай навіть зовсім незначну наразі. Агентство зуміло вкоренитися, перспективи розширення були багатонадійними. Доводилося, звісно, боротися, інколи Джонатана охоплювала певна зневіра, та він надалі вірив, що у світі можливо геть усе, і межі собі виставляємо лише ми самі.

Він вийшов на веранду й рушив до хвіртки. У повітрі виразно відчувалася вологість літнього випаровування. Палісадник, який відділяв будиночок від вулиці, був не в кращому стані, ніж той, що позаду. Оскільки він розміщувався з північного боку, його заповонив мох.

У скриньці на Джонатана чекала пошта. Він розпечатав повідомлення з банку. Через ремонт авто його рахунок став мінусовим. Треба якнайшвидше його по-

повнити. Другий лист від телефонного оператора. Ще один рахунок, звісно...

— Добридень!

Сусід, який у цей момент якраз забирав пошту, привітався, демонструючи невимушеність з виглядом людини, якій усміхається життя. Джонатан відповів йому тим самим.

Занявчав котик, який терся об його ноги. Джонатан нахилився й погладив його. Це котик старенької пані, яка мешкала в невеликому багатоквартирному будинку по сусідству. На превелику радість Клое, Джонатан частенько натрапляв на нього у своєму садочку.

Котик вибіг на вулицю попереду Джонатана, зупинився перед дверима будинку і, дивлячись на нього, занявчав. Джонатан штовхнув двері, і котик зайшов у під'їзд, не зводячи з нього очей.

— Хочеш, щоб я тебе провів, так? Знаєш, я поспішаю, — сказав Джонатан, відчиняючи двері ліфта. — Ну ж бо, швиденько!

Але котик далі сидів біля сходів і тихенько нявчав.

— Ти хочеш піднятися сходами, знаю... але я не маю часу. Гаразд, ходімо...

Та котик не рухався і кліпав оченятами. Джонатан зітхнув.

— Ти зловживаєш...

Він узяв кошеня на руки й, ступаючи зі сходинки на сходинку, піднявся на третій поверх. Подзвонив у двері й спустився, не чекаючи, доки їх відчинять.

— А, ось і ти, забіяко! — почувся голос старенької жінки.

Джонатан звернув у вуличку, будиночки на якій поволі прокидалися, і повернув праворуч на торговельну вулицю, щоб дістатися нею до невеликої площі, де й мала бути здибанка.

Пригадав учорашню демонстрацію проти вирубування амазонських лісів, у якій брав участь. Вона зібрала кілька сотень чоловік і змогла привернути увагу місцевої преси. Не так і погано.

Минаючи вітрину спортивного магазину, він глянув на пару кросівок, яка певний час його дратувала. Чудові, але ціна захмарна. Трішки далі його привабили апетитні пахощі свіжоспечених тістечок австрійської кондитерської, що линули через вентиляційні отвори, вдало розміщені на фасаді. Він ледве не зламався, але пришвидшив крок. Забагато холестерину. Чи з усіх щоденних битв оця боротьба з численними бажаннями, які впродовж дня у нас виникають, не є найскладнішою?

Там і сям спали вкриті ковдрами волоцюги. Мексиканець-бакалійник уже відчинив свою крамничку, як і торговець газетами, і — трішки далі — перукар-пуерторіканець. По дорозі він помітив кількох знайомих, які з відстороненим виглядом йшли на роботу. Десь за годину цей куток стане дуже жвавим.

Мішн Дістрікт — найдавніший квартал Сан-Франциско. Тут усе розрізнене: трохи вицвілі вілли у вікторіанському стилі стоять поруч із безликими висотками, що сусідять з ветхими напіваварійними будівлями. Старі будинки пастельних кольорів заграють зі спорудами, списаними графіті агресивних кольорів. Саме населення розпалося на численні спільноти, які перетинаються, хоча одна з одною не спілкуються. Можна почути найрізноманітніші мови, як китайська, іспанська, грецька, арабська чи російська. Кожна спільнота живе у своєму світі, до інших їй байдуже.

До нього підійшов волоцюга з простягнутою рукою. Джонатан якусь мить повагався, а тоді рушив далі, уникаючи його погляду. Не можна ж подавати усім поспіль.

Його партнер Майкл уже сидів на терасі кав'ярні. Це був елегантний сорокарічний чоловік із чарівною усмішкою, який говорив неймовірно швидко і виділяв стільки енергії, що можна було задуматись, чи не під'єднаний він до високовольтної батареї, а то й накачаний амфетамінами. В костюмі пісочного кольору й білій сорочці з помаранчевою краваткою з плетеного шовку він сидів за столом з великим горням кави і *carrot cake*; морквяне тістечко, здавалося, було вибрано для того, щоб личити до краватки. Тераса займала велику частину тротуару, досить широку, щоб забути про авто, що мчали повз ряд низькорослих дерев у великих дерев'яних ящи-

ках, гідних замкової оранжереї. Плетені столи й стільці підсилювали враження, що ти не в місті, а десь-інде.

— Як у тебе справи? — кинув Майкл збуджено.

До виступу Джима Керрі у «Масці» було недалеко.

— А в тебе? — звично відгукнувся Джонатан.

Він дістав із кишені пляшечку з антибактеріальним розчином. Капнув кілька крапель на пальці й енергійно потер руки. Майкл з усмішкою зацікавлено спостерігав за ним.

— Ти у формі! Що хочеш узяти? Сьогоднішні тістечка тануть у роті.

— Ти тепер смакуєш тістечками на сніданок?

— Це моя нова дієта: трішки цукру вранці для розгону, але впродовж решти дня зась.

— Нехай буде тістечко.

Майкл жестом покликав офіціанта й зробив замовлення.

Серед трьох партнерів Майкл найкраще давав раду усім тонкощам професії, Джонатан частенько відчував певне захоплення щодо нього. Він заздрив легкості, з якою Майклу вдавалося налаштувати клієнта в сприятливому дусі, щоб той дався себе переконати. Супроводжуючи його з метою залучення нових клієнтів серед торговців, Джонатан спостерігав неймовірні сцени, коли Майклу вдавалося переконати потенційного клієнта-впертюха. Віддавши багато часу вивченню й засво-

енню методів продажу, Джонатан досить пристойно давав собі раду, але йому доводилося докладати чимало зусиль там, де Майкл майстерно користався своїм умінням і застосовував усі методи, переконуючи клієнтів підписати нові угоди чи нові варіанти, розширити ще більше їхню протекцію, ті не раз, самі того не розуміючи, покривали той самий ризик... У цій царині, ділився Майкл із партнерами, панівною емоцією стає страх — найголовніший союзник радника. Він зароджується в очах торговця, варто лише нагадати про крах, крадіжку чи тяжбу. Спершу незначний, той із самого початку підступно проникає у меандри його свідомості і стає визначальним при ухваленні ним рішення. Що ж тоді важить пропонований щорічний внесок порівняно з вартістю нещасного випадку чи судового процесу, розпочатого розгніваним споживачем? Чим похмуріші перспективи, тим менш дорогим видається страхування...

Джонатан належав до людей чесних і, траплялося, його інколи охоплювало почуття провини. Але всі його конкуренти застосовували ці методи, й одноосібна відмова від них поставила б його у не вигідне становище. Такі правила панують у цьому безсердечному світі, казав він собі. Ліпше їх прийняти й намагатися вийти сухим з води, якщо не хочеш приєднатися до виключених із суспільства.

— Знаєш, останнім часом я багато думав про твою ситуацію, — сказав Майкл.